

Democratie onder druk 4

Petra Bolhuis & Theo Meereboer
Zie www.maieutiek.nl

maieutiek.nl

Tocqueville en de verzorgingsstaat

- Kruijer stelt vast dat Tocqueville vaak wordt gebruikt vanuit de visie dat democratie goed is, maar nog niet zijn perfecte vorm heeft bereikt en dan leest men handelings-aanwijzingen hoe de democratie te verbeteren.
- Maar Tocqueville ziet juist dat, ook al is democratie wellicht de best mogelijke vorm, er inherente spanningen in het systeem zitten die voortdurend kritisch toezicht noodzakelijk maken

maieutiek.nl

Inherente problemen van de democratie

1. Tirannie van de meerderheid (term is van Tocqueville)
 - Nodig zijn objectieve checks; justitie (juristen)
 - Religie (mores en alziend oog)
 - Nodig is participatie van burger in politiek

maieutiek.nl

Inherent probleem van de democratie

2. Mild despotisme
Sluipend gevaar zie tekst aan het eind van het boek van Tocqueville (blz. 747-748)

maieutiek.nl

Mild despotisme, een definitie

- *“Centralisering en bureaucratisering als voornaamste kenmerken van de democratische overheid en individualisme als voornaamste kenmerk van de democratische samenleving versterken elkaar en zijn er de voornaamste oorzaak van dat beleidsprincipes en doelstellingen resulteren in onverwachte politieke effecten die het democratisch vermogen van de samenleving, uitgedrukt in welbegrepen eigenbelang, aantasten.” (MD 311)*

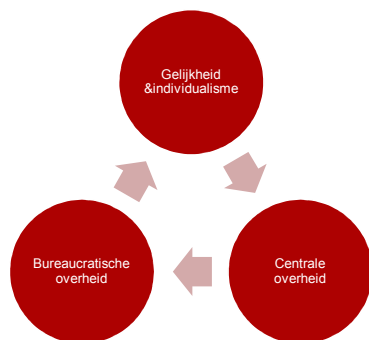
maieutiek.nl

Democratie als model (hst7)

- Gelijkheid vraagt om centrale gezag
- De macht aan de democratisch gekozen overheid ('de soeverein' noemt Tocqueville die ook)
- Gelijkheid die mensen willen wil de overheid ook om wetten te kunnen uitvoeren → iedereen wil gelijkheid!
- Individu wil iets/doet iets en overheid verheft het tot regel voor allen.

maieutiek.nl

Mild despotisme en bureaucratie

maicutiek.nl

Mild despotisme

Gelijkheid en individualisme van de democratische samenleving =>
 Centrale overheid =>
 Bureaucratische overheid=>
 Versterking individualisme en gelijkheid=>
 Passieve eisende houding van het individu die geen verantwoordelijkheid wil voor de publieke zaak maar wel eist dat de overheid hen op hun wenken bedient.

maicutiek.nl

Verzetshaarden?

- In tirannie van vorst of adel is er eerder verzet mogelijk.(201)
- Nu lijkt verzet op bijten in de hand die je voedt.
- Als de overheid er in slaagt de meerderheid tevreden te stellen, zal de uitzondering worden gezien als een lastpak en een bedreiging van het algemeen welzijn

maicutiek.nl

Theatrale representatie

- Onderworpenheid die vrijheid suggereert.
- Er lijkt een wereld van verschil tussen de partijen, maar het gaat om oppervlakkige keuzes→ dat doet de politieke participatie verder afnemen(209)
- Afstand kiezer en gekozene wordt groter én kleiner (211)

maicutiek.nl

Enslavement dreigt

- Twee vormen van *enslavement* (192)
- Overheid in de ban van kiesgerechtigden
- Of alles is handen van de overheid
- In beide gevallen kan de overheid het publieke belang niet meer dienen.
- De politicus die zegt; “sorry, maar aan uw wensen ga ik zeker niet tegemoet komen deze regeerperiode.” wordt niet gekozen.

maicutiek.nl

De bureaucratie is de echte despoot

- Afstand burger-politiek zit niet aan de input kant (inspraakavonden, referenda, lobbyen twitter enz)
- Afstand burger-politiek zit aan de outputkant
- Wetten, regels, toezicht; juist aan de output kant heerst de milde despoot en wordt burgerparticipatie in de kiem gesmoord.

maicutiek.nl

Een paar voorbeelden

- <file:///I:/Mijn%20documenten/Colleges%20Democratie%20onder%20druk/Een%20peuterspeelzaal%20die%20alleen%20op%20vrijwilligers%20draait%20%20Mag%20niet%20-%20Archief%20-%20TROUW.htm>
- http://www.steenwikerland.nl/kernen_en_wijken/Configuratie/Overige_informatie/Speelvoorzieningenbeleid
- <http://www.klj.be/LinkClick.aspx?fileticket=Dv4X2swuhRw%3D&tabid=2078&mid=2813&language=nl-BE>

Peuterspeelzaal draait op vrijwilligers (Sneek), de eisen opgelegd aan speeltoestellen (NL), of het organiseren van evenementen voor de jeugd (BE)

maicutick.nl

Maar ze doet ook wat de burger vraagt

- Overheid moet vrijheid bewaken (begrenzen moet je niet verwarren met vrijheid zou Berlin zeggen)
- Arendt zegt dat het bouwen van de stadsstaat zelf geen politiek is
- Overheid die oplossingen moet genereren in toegang tot politiek biedt voor privéproblemen een publieke oplossing, die vervolgens onder het motto 'gelijke monniken gelijke kappen' overal en voor iedereen gelden.

maicutick.nl

Maar de actieve burgers dan?

- Tocqueville suggereert dat mild despotisme politieke vermogens vernietigt, maar al die actieve burgers dan?
- Kritisch kijken of er sprake is van politiek (publieke zaak) of bundelen van particulier eigenbelang (zie ook MD blz. 228-229)
- Tocqueville haalt zijn zorgzame zuster aan als een goed mens, die niet perse een goede burger is. (MD 231)

maicutick.nl